

*ернарівський О. В.,
доцент кафедри банківської справи
та фінансового моніторингу,
Університет
держаної фіскальної служби України,*

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ СУЧАСНОГО БАНКІРА В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

Розвиток вітчизняної банківської системи в умовах нинішніх політичних та економічних реалій з урахуванням перспектив інтеграції України до європейського співтовариства зумовлює необхідність проведення реформи системи підготовки фахівців з банківської справи вищими навчальними закладами. Основними напрямками реформування, спрямованими на забезпечення формування компетенцій сучасного банкіра, мають стати навчальні плани, методи навчання та кадрове забезпечення.

Реформування навчальних планів, за якими здійснюється підготовка фахівців з банківської справи, має бути спрямоване на вдосконалення переліку та змісту дисциплін професійного циклу, при формуванні яких обов'язково має враховуватись думка роботодавців. При цьому всі дисципліни, що забезпечують формування професійних компетентностей банкіра, доцільно поділити на такі групи:

- 1) блок теоретичних дисциплін – дисципліни, викладання яких спрямоване на формування теоретичних знань з банківської справи;
- 2) блок практичних дисциплін – дисципліни, викладання яких спрямоване на формування практичних навиків ведення банківської справи;
- 3) блок дослідницьких дисциплін – дисципліни, викладання яких спрямоване на формування навиків наукових досліджень в сфері банківської діяльності.

Від того, до якого блоку відноситься та чи інша навчальна дисципліна, що забезпечує формування професійних компетентностей банкіра, має залежати як і ким вона має викладатись. Аудиторні години, які відводяться на викладання дисциплін теоретичного блоку, мають бути приблизно порівну поділені між лекційними та семінарськими (практичними) заняттями, які можуть проводитись в різних формах.

Основною особливістю викладання дисциплін практичного блоку має бути те, що основна маса аудиторних годин має бути відведена на практичні заняття, які мають проводитись в спеціалізованих аудиторіях в формі ситуаційного моделювання банківських процесів, розв'язування практичних завдань та кейсів.

Більшість аудиторних годин, відведених на викладання дисциплін дослідницького блоку, має припадати на лекційні заняття, які мають бути інтерактивними і носити дискусійний характер. Практичні заняття з таких дисциплін мають проводитись у формі наукових семінарів, круглих столів, тощо.

Окремо слід зазначити про необхідність вдосконалення виконання та захисту випускних та магістерських робіт. При цьому мова не повинна вестись лише про боротьбу з плагіатом. Виконана робота має засвідчити належний рівень теоретичних знань (I розділ), практичних вмінь (II розділ) та дослідницьких навиків (III розділ). До керування випускними та магістерськими роботами та їх захисту обов'язково слід залучати банкірів-практиків у якості консультантів та голів або членів державних екзаменаційних комісій.

Ведучи мову про вдосконалення кадрового забезпечення процесу підготовки вищими навчальними закладами банківських працівників, слід відмітити посилення кадрових вимог забезпечення провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти в Україні, що передбачено Постановою Кабінету Міністрів України: „Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти” від 30 грудня 2015 року № 1187. На особливу увагу заслуговують вимоги щодо мінімального відсотка від загальної кількості лекційних годин з навчальних дисциплін, що забезпечують формування професійних компетентностей, які мають викладатись на бакалаврському рівні визнаними професіоналами з досвідом практичної роботи за фахом, до яких пропонується відносити науково-педагогічних (педагогічних) працівників, які мають не менше десяти років стажу трудової діяльності за основним місцем роботи за професіями, що відповідають або є спорідненими до змісту відповідних дисциплін. Така вимога безперечно сприятиме посиленню практичної складової підготовки фахівців з банківської справи. Окрім цього доцільно, щоб до викладання кожної дисципліни професійного спрямування, віднесеної до практичного блоку, залучався викладач з практичним досвідом роботи в банківській сфері.

Забезпеченню інтеграції бізнесу та освіти і науки мають посприяти вимоги щодо мінімального відсотка від загальної кількості лекційних годин з навчальних дисциплін, що забезпечують формування професійних компетентностей, які мають викладатись на магістерському та освітньо-науковому рівні визнаними професіоналами з досвідом дослідницької, управлінської або інноваційної роботи за фахом. Проведення лекцій з дисциплін професійного спрямування, віднесених до дослідницького блоку, доцільно довіряти докторам наук, а як виняток із правил, кандидатам наук, які активно займаються дослідницькою діяльністю і мають високий рівень цитування власних робіт.

Важливим з погляду вдосконалення підготовки фахівців з банківської справи в Україні є встановлення відповідності викладача дисципліні, яку він викладає. Таку відповідність пропонується визначати на основі спеціальності за дипломом про освіту або науковою спеціальністю, або науковим ступенем, або ученим званням, або досвідом практичної роботи за відповідним фахом не менше п'яти років, або проходженням відповідного науково-педагогічного стажування тривалістю не менше шести місяців та наявністю не менше трьох одноосібних публікацій з цієї дисципліни у рецензованих закордонних або фахових наукових виданнях України, або виданням підручника чи навчального посібника з цієї дисципліни (опублікованих згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України). Разом з тим, на наш погляд, цю норму доцільно доповнити положенням про відповідність викладача дисципліні, яка відноситься до практичного блоку, за умови обов'язкової наявності досвіду практичної роботи за фахом. Необхідною умовою допуску викладача до проведення лекційних занять з дисципліни, що забезпечує формування професійних компетентностей банкіра, за винятком професіоналів з досвідом практичної роботи за фахом, доцільно передбачити досягнення певного значення індексу цитування.

Зважаючи на важливість володіння фахівцями з банківської справи іноземними мовами в сучасних реаліях, вкрай важливим є запровадження в якості одного з критеріїв, за якими визначається можливість особи займатись викладацькою діяльністю у вищому навчальному закладі, володіння іноземною мовою на такому рівні, який забезпечує можливість проведення навчальних занять іноземною мовою (крім мовних дисциплін) в обсязі не менше 50 аудиторних годин на навчальний рік. Крім цього, на наш погляд, доцільно ввести вимогу щодо мінімального відсотка (наприклад 10%) від загальної кількості лекційних годин з навчальних дисциплін, що забезпечують формування професійних компетентностей банкіра, які мають викладатись іноземною мовою її носіями або особами, які володіють нею на відповідному рівні.

На наш погляд реалізація визначених напрямів вдосконалення процесу навчання майбутніх фахівців з банківської справи сприятиме підвищенню рівня їх теоретичної та практичної підготовки, а отже і конкурентоспроможності на ринку.